

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak

Rzeszów 7.02.2019

35-506 Rzeszów

Ul. K. Osmeckiego 29/36

UNIWERSYTET GDANSKI

RPW/7083/2019
Data:2019-02-13

Recenzja

pracy doktorskiej autorstwa mgr Anny Trajdos

pt. IGRZYSKA OLIMPIJSKIE W PODZIELONYM ŚWIECIE 1948–1988,

wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Andrzejewskiego

w Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego,

Gdańsk 2019

Oddana do ponownej recenzji dysertacja doktorska mgr Anny Trajdos pt. *Igrzyska Olimpijskie w podzielonym świecie 1948–1988*, jak wynika z dokonanej analizy literatury przedmiotu badań, a także dokumentacji archiwalnej stanowi oryginalne opracowanie ukazujące wydarzenia socjologiczno – psychologiczno – filozoficzne towarzyszące organizacji i przebiegowi największych światowych imprez sportowych, jakimi bez wątpliwości są Igrzyska Olimpijskie, wokół których przebiega narracja recenzowanej dysertacji. Autorka dla swojej pracy przyjęła 40-letni okres, który pokrywa się z funkcjonowaniem w Polsce politycznego systemu Polski Republiki Ludowej. Panujący system polityczny, w jakim przyszło żyć Polakom, w latach 1945–1989, odcisnął swoje piętno także na organizacji życia sportowego polskich sportowców w tym zwłaszcza olimpijczyków.

Otwierający narrację dysertacji wstęp autorka poświęciła na: krótkie wprowadzenie, omówienie metodologiczne w tym, uzasadnia wybranie dla

prezentacji swoich wyników badań układu chronologicznie – rzeczowego oraz podaje zakres czasowy 1948–1988. Oba wątki metodologiczne zarówno układ pracy jak i cezury czasowe zostały wybrane bez zarzutu, co autorka trafnie skomentowała. Podane we wstępie informacje metodologiczne autorka zrealizowała w dalszych częściach pracy. Część doniesień zamieszczonych we wstępie spełnia rolę wprowadzającą do poruszanej problematyki dotyczącej historii igrzysk olimpijskich, w tym z omawianiem zabarwienia politycznego, wynikających z prowadzonej polityki państwa, na terenie, którego przeprowadzano rywalizację o olimpijskie trofea. Tym informacjom z uwzględnieniem symetrii chronologicznej wydarzeń towarzyszy opinia autorki dotycząca prowadzonej polityki przez działaczy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego. Z treści narracji wynika, że autorka podjęła starania związane z dotarciem do ważnych dokumentów, które ukazują jak służby bezpieczeństwa kontrolowały udział w rywalizacji międzynarodowej polskich olimpijczyków.

W celu ustalenia faktów Autorka dokonała analizy wiarygodnych archiwalnych dokumentów dotyczących przygotowania polskich sportowców do Igrzysk Olimpijskich, zgromadzonych w Archiwum Akt Nowych, w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej oraz w Centralnym Archiwum Wojskowym. W tym zwłaszcza dokumentacji wytworzonej podczas selekcyjnej działalności Głównego Urzędu Kultury Fizycznej, Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki. Cennymi są także wzmacniające narrację fotografie pozyskane z Narodowego Archiwum Cyfrowego, Ośrodka KARTA oraz Polskiej Agencji Prasowej. Autorka dokonała oceny dokumentów dotyczących olimpijskich przygotowań narodowych reprezentacji nie tylko Polski, ale także podzielonych Niemiec (RFN i NRD), Chin i Tajwanu. W swojej pracy ukazała także wpływ silnego nurtu antyrasistowskiego z wykluczeniem włącznie z rodziny olimpijskiej sportowców RPA, a także dokonała oceny wydarzeń związanych z zbrojnym konfliktem Palestyńczyków i Izraelczyków, które ujawniło się w trakcie Igrzysk

Olimpijskich 1972 r. w Monachium. W narracji przewija się także opisem podejmowanych prób wykazania wielkości systemu sportu socjalistycznego podczas Igrzysk Olimpijskich 1980 r. w Moskwie. Co z uwagi na bojkot moskiewskich igrzysk przez kraje zachodnie, a także silny już wówczas nurt antykomunistyczny wśród olimpijczyków państw Demokracji Ludowej mimo usilnych starań zamiar organizatorów nie znalazł aprobaty. Narrację zamyka opis wydarzeń politycznych, jakie miały miejsce podczas przygotowań i realizacji Igrzysk Olimpijskich, w 1988 r. w Los Angeles, które poprzedzały powstanie III Rzeczypospolitej w 1989 r.

Ciekawym projektem dysertacji jest jej konstrukcja, (w pierwszej wersji składająca się z piętnastu rozdziałów głównych, a po poprawie z trzynastu), dla których autorka przyjęła oryginalne nazwy, które swoją nazwą informują czytelnika o zawartości narracyjnej. Wprawdzie pierwsze cztery rozdziały wykraczają swoją narracją poza przyjęte cezury czasowe 1948–1988, lecz można je uznać za części wprowadzające do głównego problemu. Pozostałe rozdziały zarówno swoją treścią, jej dokumentacją źródłową nie budzą większych uwag. Tym bardziej, że wspomniana treść komponuje się w całość problematyki społeczno-politycznej towarzyszącej od lat igrzyskom olimpijskim. Początki idei rywalizacji olimpijskiej począwszy od starożytnej Grecji, poprzez pierwsze lata okresu średniowiecza, następnie do ich przywrócenia w Atenach w 1896 r., dla elity w Paryżu w 1900 r., z uwzględnieniem podziału rasowego i społecznego (tzw. Dni Antropologiczne) w Saint Luis w 1904 r., z wprowadzeniem regulaminowych wymagań dla poszczególnych dyscyplin sportowych i rozdźwiękami mocarstwowymi między państwami (m.in. Rosją, USA, Anglią, Szwecją Finlandią) w Rzymie w 1908 r. oraz najbardziej cywilizowane przed I wojną światową w Sztokholmie w 1912 r. a następnie Igrzyska Olimpijskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego od Antwerpii w 1920 r. przez Paryż 1924 r. już z udziałem Polaków (srebrnym medalem kolarzy), Amsterdam 1928 r. z pierwszym złotym medalem

olimpijskim dla Polski H. Konopackiej w rzucie dyskiem), w Los Angeles w 1932 r. (złotym medalem J. Kusocińskiego na 10 000 m i S. Walasiewicz w biegu na 100 m), w Berlinie w 1936 r. (z faszystowskim zabarwieniem) – rozdział I pt.: *Na początku był człowiek*, ss. 7–38. Rozdział I w stosunku do pierwotnej wersji poprzez rozszerzenie informacji powiększył swoją objętość treści, na ss. 8–42.

Rozdział II dysertacji zgodnie z nazwą tej części pt.: *Igrzyska spod znaku swastyki*, (pierwotnie na ss. 39–56), po poprawkach naniesionych w pracy na ss. 43–62, autorka poświęciła wpływowi rodzącego się ruchu faszystowskiego w Niemczech na idee olimpijskie, które odradzający się militarizm wykorzystał do swoich promocyjnych działań skierowany na umocnienie prowadzonej polityki nacjonalistycznej w tym szczególnie antysemitycznej. Problem promocji idei faszystowskiej z wykorzystaniem sportu, jego symboli i ceremoniału olimpijskiego (m.in. flaga z pięcioma kołami, hymn olimpijski, sztafeta olimpijska z ogniem olimpijskim z Olimpii, po raz pierwszy w Berlinie w 1936 r.), a także promocja doskonałości i wyższości rasowej aryjskiej rasy.

W rozdziale III, dla którego autorka za cytatem Carl Diema (przedwojennego oddanego działacza niemieckiego faszystowskiego ruchu sportowego) przyjęła tytuł: *Wojna jest doskonałym pierwotnym sportem. Prawdziwym sportem*, (pierwotnie na ss. 57–69), po poprawkach na ss. 63–84 autorka świadomie parafrazując nadrzędność wojenną nad ideami sportu, jego ideałami fair-play i duchem olimpizmu poruszone są wojenne losy polskich olimpijczyków, w tym szczególnie zorganizowane w 1940 r. w warunkach obozu jenieckiego nielegalne igrzyska olimpijskie z udziałem internowanych wojskowych w tym Polaków, które odbyły się m.in. w miejscowościach: Gros-Born, Langwasser i Woldenbergu. W tym rozdziale między wierszami poruszane są poza niemieckim okrucieństwem wojennym także działania represyjne NKWD w tym w miejscowościach: Katyń, Miednoje, Ostaszków, Starobielsk i w wielu innych miejscach sowieckiego odosobnienia żołnierzy

polskich sportowców, którym zgotowano oprawcy spod znaku NKWD zgotowali igrzyska śmierci.

Rozdział IV dysertacji pt. *Niech żyje trwałe pokój i przyjaźń między narodami!* (pierwotnie na ss. 70–80), po poprawkach na ss. 85–110, opracowany pod zwodniczym hasłem, które głośzono w pierwszych latach po wojnie – nawiązuje w swojej narracji do wprowadzania nowej komunistycznej rzeczywistości na ziemiach polskich przez funkcjonariuszy UBP pod nadzorem NKWD, mimo prób kontynuowania przez polskich działaczy rozwoju sportu wg wytworzonych jeszcze przed II wojną światową teorii i praktyk. Rozdział zawiera trafną ocenę kulisów odradzania się sportu polskiego z uwzględnieniem poniesionych strat osobowych i materialnych oraz przy udziale politycznym przedstawicieli Krajowej Rady Narodowej w odtwarzaniu struktur organizacyjnych w tym PKOL, PUWFiPW, GKKF, OMTUR, polskich związków sportowych, klubów sportowych oraz działalności w nich przedstawicieli ZSRR, w tym m.in. płk NKWD Apolinarego Mineckiego niepodzielnie rządzącego w GKKF i PKOL, a także funkcjonariuszy UBP i PPR (m.in. B. Bieruta) wprowadzanych do każdej organizacji sportowej zwłaszcza w latach 1945–1947, by 25 lutego 1948 r. po zdobyciu wiedzy praktycznej, po zlikwidowaniu Związku Polskich Związków Sportowych, oddać sport polski w zarządzanie opanowanemu przez działaczy PPR – Głównemu Urzędowi Kultury Fizycznej i w ten sposób przejąć struktury sportu polskiego modernizując je na wzór modelu sportu radzieckiego, tuż przed Igrzyskami Olimpijskimi w 1948 r. w Londynie. Jak zauważyła w swojej dysertacji autorka organizacja i działalność sportu polskiego przeszła w odwzorowanie i gloryfikację Związku Radzieckiego i Wielkiego Stalina.

Widoczną ofensywą zmierzającą do wejścia do struktur Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego przez delegatów z Krajów Demokracji Ludowej był okres po 1950 r., kiedy J. Stalin zapragnął

wprowadzenia idei „wielkiego komunizmu” do światowego ruchu olimpijskiego.

Po usunięciu rozdziału (pierwotnie V) obejmującego ss. 81–91 pt.: *Wygraliśmy wojnę, wygramy też w sporcie*, ss. 81–91¹.

Autorka w jego miejsce przesunęła (pierwotnie rozdział VI na ss. 92–111) po poprawkach rozdział V pt. *Blood in the water* na ss. 111–131, który relacje o politycznych kulisach, jakie w latach 1952–1956 towarzyszyły przygotowaniom i uczestnictwu w Igrzyskach Zimowych (Cortina d’Ampezzo) i Letnich (Melbourne), w tym m.in. sytuacji, jaka pojawiła się w polityce wewnętrznej ZSRR (i objęciu władzy przez N. Chruszczowa) i krajach Demokracji Ludowej po śmierci J. Stalina, w tym o zrywie Węgrów i Polaków w 1956 r. Sytuacja po zrywach i krwawej rozprawie zarówno na Węgrzech jak i w Polsce doprowadziły do szeregu demonstracyjnych postaw reprezentacji olimpijskich państw zachodnich. Sytuację polityczną, która dzieliła Amerykan, Anglików, Francuzów, Izraelczyków z jednej strony i kraje arabskie z drugiej strony był konflikt o kanał sueski. Oficjalnie podziału w Melbourne prawie nie było widać, lecz szereg reprezentacji olimpijskich, których kraje zaangażowane były w wspomniane konflikty, Igrzyska zbojkotowało.

Przyjęty dla rozdziału VI tytuł *Rzymskie wakacje* zamieszczonego (pierwotnie w rozdziale VII na ss. 112–123), po poprawkach na ss. 132–142, zawartość tej części autorka poświęciła ukazaniu działań skierowanych na zażegnanie większości konfliktów politycznych na świecie. Opisane zostało szereg faktów politycznych, jakie miały miejsce w latach poprzedzających Igrzyska Olimpijskie w 1960 r. w Squaw Valley (USA) i w Rzymie (Włochy). Świat sportowy zabarwiony był konfliktem apartheidu w RPA, a także tocząca

¹ Rozdział ten zawierał opis rozszerzania się ruchu olimpijskiego o narodowe komitety reprezentujące państwa z bloku demokracji ludowej. Autorka ujawnia kulisy przyjmowania do MKOL komitetów narodowych: ZSRR, Niemiec Federalnych oraz Niemiec Demokratycznych, Chin i Tajwanu a także PKOl z A. Mineckim (pracownikiem UBP i NKWD), jako jego przewodniczącym. Cenne oceny autorki dotyczą ukazania rozdziału rządzących polskim sportem ze społeczeństwem polskim, które reagowało aplauzem na porażki przedstawicieli *radzieckiego sportu* w rywalizacji z Polakami, co przeczyło przyjaźni Polsko – Radzieckiej, a także rozdzielenia reprezentantów ZSRR podczas Igrzysk Olimpijskich w Helsinkach w 1952 r.

się polityczna wojna medialna pomiędzy Chinami i Tajwanem. W rozdziale znajdujemy ciekawą opinię dotyczącą Polski, autorka przekazuje w treści opis zwycięstwa Z. Krzyszkowiaka na 3000 m z przeszkodami a także pracy sprawozdawców telewizyjnych i radiowych.

W kolejnej części dysertacji, w rozdziale VII pt. *Operacja Wschód słońca*, (pierwotnie na ss. 124–136), po poprawkach na ss. 143–157, autorka przyjęła taki tytuł, zapewne myśląc o miejscu organizowania Igrzysk Olimpijskich w 1964 r. w Tokio. W tej części porusza sprawę rozszerzającego się w śród sportowców doping, który był głównym tematem obrad Międzynarodowego Kongresu Psychofarmakologicznego odbytego w Rzymie w roku olimpijskim. Rozdział ukazuje także problematykę działalności Międzynarodowej Federacji Medycyny Sportowej, której praca skierowana na przeciwdziałanie dopingowi, do dziś budzi różne refleksje, w tym najczęściej – działalności spóźnionej. Głównymi sprawami politycznymi poruszonymi w tym rozdziale był mur berliński dzielący miasto na część komunistyczną – wschodnioniemiecką i kapitalistyczną – zachodnioniemiecką. Wiele podobnych spraw mających charakter określanych mianem *Piemontu* wpisywało się w ruch olimpijski, którego działania przeplatały się z polityką od początku jego historii. Swoją sytuację polityczną, jaka miała miejsce w dobie PRL w ruchu olimpijskim przeżywali polscy sportowcy.

Lata 1964–1968 poprzedzające Igrzyska Olimpijskie, w 1968 r. w Meksyku autorka ukazała w rozdziale VIII, pod tytułem: *Los juegos de la Paz (Zawody pokoju)*, (ss. 137–166) po poprawkach na ss. 158–187. Przygotowaniom olimpijskim tych lat towarzyszyła wojna w Wietnamie, ruch hippisowski, moda muzyczna, wolność seksualna itp., które wcale nie omijały ruchu olimpijskiego. Sytuację polityczną niepokoiła inwazja na Czechosłowację (w tym PRL), wojna na półwyspie Synaj i inne mniejsze działania wojenne, które wywoływały obawy a także reakcję w środowisku sportowym. Autorka trafnie przywołuje w tym rozdziale m.in. wszechmocną możliwość KGB (przyp.

Mistrzostw Świata w hokeju w Pradze), problemy z uznaniem obu państw koreańskich w ruchu olimpijskim, a także hipokryzję PKOL, którego działacze z jednej strony gloryfikowali ZSRR i krytykowali „zgniły kapitalizm”, a z drugiej strony poprzez utworzony „Fundusz Olimpijski” wyciągali do niego rękę po wsparcie swojej działalności olimpijskiej.

Dla Polski szczególnie ważne były przygotowania i udział w Igrzyskach Olimpijskich 1972 r., których organizację MKOL powierzył: Japońskiemu Komitetowi Olimpijskiemu (zimowe w Sapporo) oraz Niemieckiemu Komitetowi Olimpijskiemu (letnie w Monachium). Wszystkie działania Polskich Związków Sportowych, PKOL i reprezentantów skierowane były na udział w rywalizacji olimpijskiej w Monachium. Lata 1968–1972 politycznie zdominowane były wydarzeniami Izraelsko – Arabskimi w tym LFWP na Bliskim Wschodzie, działalnością IRA. Ostatecznie Igrzyska Monachijskie weszły do historii przez wypadkami związanymi z atakiem terrorystycznym na olimpijczyków izraelskich. W Polsce wszystkie sukcesy olimpijczyków wykorzystywano w ramach propagandy sukcesu (szczególnie reprezentanci drużyny piłki nożnej). W związku z lokalizacją i obawami o pozostanie za granicą reprezentanci Polski zostali poddani szczególnej indoktrynacji a także wielu działaniom represyjnym (przydział paszportów i rozmowy – przesłuchania po powrocie). Narracja przekazująca wyniki badań zamieszczona została w rozdziale IX, pod nazwą: *Tragedia w trzech aktach* (ss. 176–192) po poprawkach na ss. 188–212.

Niechciana Olimpiada to tytuł, pod którym kryje się X rozdział zamieszczony (pierwotnie na ss. 193–215) po poprawkach na ss. 213–236. Narracja tej części pracy ukazuje wydarzenia w okresie olimpiady lat 1972–1976, czas charakteryzujący się ujawnieniem początku kryzysu gospodarczego w Polsce, który dał początek niezadowolenia społeczeństwa polskiego. W sporcie miastem, któremu powierzono organizację igrzysk olimpijskich w 1980 r. letnich był Montreal (Canada), a zimowych najpierw Denver (USA), a

następnie po zmianie Innsbruck (Austria). Zamknięcie przyjmowania list startowych obciążona była chińskim konfliktem Chin i Tajwanu, wcześniejszego udziału rugbistów Nowej Zelandii w zawodach, których organizator był wykluczony z rodziny olimpijskiej władze RPA, co oprotestowało kilka afrykańskich krajów. Władze Polski postanowiły wykorzystać udział w igrzyskach reklamowaniem idei „wielkiego dobrobytu PRL”. Szczególnie ciekawą sytuację w świecie sportowym wywołał finał siatkówki z udziałem Polski i ZSRR, w którym zwycięstwo odnieśli podopieczni H. Wagnera. Autorka w podsumowaniu tej części swoich badań podkreśliła gloryfikowanie sukcesów sportowców z bloku państw socjalistycznych, a w Polsce – łączenie przez polityków sukcesów sportowców polskich w siatkówce, lekkoatletyce czy pięcioboju z prowadzoną wówczas polityką propagandy sukcesu. Rywalizacja bloków politycznych doprowadziła do stosowania dopingu szczególnie rozwiniętego w Bułgarii, NRD i innych państwach bloku wschodniego.

Szczególna atmosfera polityczna i gospodarcza towarzyszyła olimpiadzie lat 1976–1980 poświęconych na udział i organizację Igrzysk Olimpijskich w Moskwie w 1980 r. Wydarzeniom z nimi związanym autorka poświęciła rozdział XI pt.: *Moskwa '80*, (ss. 216–252) po poprawkach na ss. 237–290. W stolicy ZSRR odbyły się letnie igrzyska, których organizacja ujawniła szereg dalszych politycznych nurtów obejmujących różnice ideologiczne państw z wyraźnie przebiegającą linią ich podziału – wschodu i zachodu. W wyniku oceny szeregu wydarzeń, jakie towarzyszyły Igrzyskom Moskiewskim autorka opisała zjawiska wykazujące rywalizację dwóch systemów politycznych, w tym także udział ZSRR w konflikcie wojennym w Afganistanie, który w połączeniu z wydatkami na organizację Igrzysk znacznie osłabił blok sowiecki. Splot wydarzeń związanych z organizacją Igrzysk w Moskwie, udział w wojnie w Afganistanie absorbowały politycznie i gospodarczo ZSRR, który być może słabiej reagował na powstający w Polsce ruch „Solidarnościowy”, a inne

państwa bloku (m.in. NRD, Bułgaria i Czechosłowacja) nie otrzymały wyraźnych sygnałów do interwencji w Polsce. Na sytuację w Polsce nie bez znaczenia była rola, jaką odgrywały wówczas Papież – Polak Jan Paweł II i prezydenci USA – Carter i R. Regan oraz premier Anglii – M. Thatcher kreujący politykę ewentualnej interwencji zbrojnej w wypadku ataku na Polskę. Nie bez znaczenia była postawa Polaków dążących do zmiany ustroju politycznego w kraju. Symbolem sportowym tej sytuacji politycznej był niewątpliwie „gest Władysława Kozakiewicza”, którym Polak odpowiedział na stadionie moskiewskim na gwizdy rosyjskich widzów. Rywalizację na arenach sportowych wyraźnie łączono z rywalizacją obu światów. Nastąpiło polityczne blokowanie organizacji igrzysk letnich, główne państwa bloku kapitalistycznego prowadziły politykę izolacji ZSRR, co ostatecznie doprowadziło do wycofania się z udziału w moskiewskich zawodach „przyjaźni”.

W ramach poprawek pierwotnej konstrukcji dysertacji doktorskiej autorka usunęła z konstrukcji pracy rozdział pierwotnie XIII pt.: *Rewanż. Los Angeles 1984*, (wg wersji pierwotnej ss. 253–270)².

Organizację i udział w Igrzyskach oraz przebieg podziału pomiędzy państwami biorącymi w nich udział, kończy narracja oceniająca sytuację, jaka towarzyszyła przygotowaniom do Igrzysk w 1988 r. zamieszczona w rozdziale XII pt. *Ostatni raz wszyscy razem*, (ss. 271–295), po poprawkach 291–332. Dla tej części wydarzeń Autorka przyjęła nazwę sugerującą ideologicznie wspólny udział bloku państw socjalistycznych w Igrzyskach w kanadyjskim Calgary (zimowe) i koreańskim Seulu (letnie). Rzeczywiście w szeregu państw bloku wschodniego gorączkowo poszukiwano własnych dróg funkcjonowania, najszybciej z tym problemem przy udziale NSZZ „Solidarność” uporała się

² W rozdziale znajdował się opis ciągu kolejnych czterech lat przygotowań do Igrzyska w Sarajewie (zimowych) i w Los Angeles (letnich) przebiegało w atmosferze kontynuacji rywalizacji i było wiadomo, że państwa bloku sowieckiego w ramach rewanżu nie wezmą udziału w Igrzyskach letnich organizowanych przez swojego politycznego adwersarza USA. Tą część autorka poświęciła opisowi oceny walki medialnej obu bloków, a także zrelacjonowania stanowisk władz PRL i PKOl wobec społegliwości wobec prowadzonej linii politycznej ZSRR wobec udziału w Igrzyskach Los Angeles.

Polska, która w 1989 r. świętowała swoją oczekiwaną od zakończenia II wojny światowej niezależność. Nim do tego doszło, w ciągu 4 lat w Polsce miały miejsce wydarzenia związane z „przesileniem” politycznym, które ostatecznie zakończone zostało „okrągłym stołem” i utworzeniem rządu z premierem Mazowieckim na czele. W rozdziale tym Autorka ukazała kulisy przygotowań i udziału w Igrzyskach olimpijczyków polskich w atmosferze donosów, inwigilacji itp., ale także przygotowania organizatorów do ewentualnych ataków terrorystycznych. Szczególnie ciekawa jest narracja ukazująca podział polityczny obu państw koreańskich, socjalistycznej północy i kapitalistycznego południa.

Zakończenie (ss. 333–335), z którego Autorka usunęła funkcjonujący w wersji pierwotnej wymowny tytuł: *Many many many* sugerujący komercjalizację Igrzysk, a także całego świata sportowego zamyka treść oddanej do recenzji dysertacji doktorskiej, lecz nie zamyka problemu podziałów, które powstają nie tylko na linii wpływów polityczny, ale jak się okazuje, że także na tle możliwości gospodarczych i kulturowych. Autorka treścią zakończenia sugeruje pytanie, komu te podziały są potrzebne?, ale to, już chyba problem kolejnej dysertacji o tematyce olimpizmu jego ideałów i wypaczeń.

Autorka na podstawie wiarygodnych źródeł wytworzyła oryginalne opracowanie rzucające światło na kulisy na wydarzeń politycznych przenikającej przygotowania sportowe, które miały miejsce w epoce objętej badaniami. Szczególną wartość opracowanie niesie w udokumentowaniu historycznym wydarzeń i działań sprawujących władzę w świecie, a także w Polsce. Praca jest uchronieniem od zapomnienia wydarzeń w ruchu olimpijskim z nakładającą się na niego ideologią polityczną, która jest nie do uniknięcia.

Pod względem metodologicznym praca nie budzi wątpliwości. Autorka trafnie wybrała dla pracy układ nadrzędnie rzeczowy a podrzędnie chronologiczny. Tak przyjęty układ pozwolił jej uniknąć powtórzeń w wytworzonej na (pierwotnie ss. 395), 408 stronach narracji wraz z aneksami.

Konstrukcja dysertacji składa się z trzynastu rozdziałów głównych, które poprzedza mający charakter wprowadzający i metodologiczny wstęp. Całość pracy zamykają: zakończenie mające charakter podsumowujący wyniki badań (bardziej posłowie), wykaz skrótów, dokumentującą źródłowo bibliografię, wykazy statystyczne dotyczące Igrzysk uczestnictwa, medalistów, aneksy fotograficzne i dokumentacyjne obejmujące lata 1896–1988. Brakujące indeksy nazwisk i nazw geograficznych Autorka powinna uzupełnić. Praca z uwagi na nieliczne uchybienia (m.in. kropka i przecinek po numerze przypisu) wymaga opracowania edytorskiego, a także streszczenia w języku angielskim. Zauważone uchybienia nie mają wpływu na wartość merytoryczną recenzowanej pracy.

W wyniku przeprowadzonej kwerendy zgromadzony materiał źródłowy poddano w oparciu stosowane w badaniach historycznych metody: analizy historycznej źródeł (indukcyjna i dedukcyjna), metody opisowej, a także analizy danych statystycznych. Pierwszy etap badań poświęcono na odtworzenie faktografii i wydarzeń. Następnie dzięki zastosowaniu metody porównawczej dokonano syntezy i oceny analizowanych zdarzeń.

Dysertacja doktorska mgr Anny Trajdos posiada charakter nowatorski, swoją narracją obejmuje 40 letni okres towarzyszący wydarzeniom polityczno-socjologicznym, jakie towarzyszyły przygotowaniem i udziałem w Igrzyskach Olimpijskim. Głównym osiągnięciem Autorki, jest analityczne nowatorstwo dysertacji, jej obszerna kwerenda źródłowa, strona fotograficzna (w aneksie), liczne ciekawostki związane zwłaszcza z ukazaniem politycznych zawiłości towarzyszących osiągnięciom sportowych. Z uwagi na wiarygodność narracji, oraz inne liczne zalety opracowania – recenzowane opracowanie doktorskie zasługuje na jego wydruk w postaci monografii.

Po zapoznaniu się z wynikami badań, przeprowadzonych przez mgr Annę Trajdos, zamieszczonych w oddanej do recenzji dysertacji stwierdzam, że rozprawa spełnia wymagania naukowe i metodologiczne stawiane przed pracami

doktorskimi określonymi w art. 13 ustęp 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami. Wnoszę do Dziekana Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego o wyróżnienie opracowania i dalszą procedurę związaną z nadaniem Autorce recenzowanej pracy doktorskiej, stopnia doktora nauk humanistycznych.

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak

